

روایات رضوی منبعی برای فهم قرآن/ حدیث سلسله الذهب دعوت به وحدت است

حجت الاسلام پورامینی گفت: روایات نقل شده از امام رضا (ع) منبع مهمی برای فهم واژگان قرآن است. حجت الاسلام مروجی طبسی نیز در تفسیر حدیث متواتر سلسله الذهب گفت: فحوای این روایت دعوت به وحدت است.

حجت الاسلام پورامینی گفت: روایات نقل شده از امام رضا (ع) منبع مهمی برای فهم واژگان قرآن است. حجت الاسلام مروجی طبسی نیز در تفسیر حدیث متواتر سلسله الذهب گفت: فحوای این روایت دعوت به وحدت است. به گزارش خبرنگار مهر، به مناسبت میلاد ثامن الحجج، علی ابن موسی الرضا (ع) با دو تن از کارشناسان دینی گفتگویی انجام داده ایم که در پی می آید؛

روایات نقل شده از امام رضا (ع) منبع مهمی برای فهم واژگان قرآن

حجت الاسلام پورامینی، عضو هیأت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، درباره روایات منقول از امام رضا (ع) به [خبرنگار مهر](#) گفت: مجموعه پاسخ های معصومان (ع) به تشنگان معارف قرآن با هدف تبیین مفاهیم قرآن کریم، بخش گسترده ای از میراث حدیثی ما را تشکیل می دهد. این میراث حدیثی به تفسیر مآثور یا تفسیر روایی مشهور است. بر این اساس، امام رضا (ع) قرآن را معیار سنجش حق و باطل و صحت و سقم احادیث قرار دادند و گفتار و پاسخ ها و مثال های خود حضرت نیز همه برگرفته از قرآن است. امام می فرمودند: «در قرآن، همه چیز به تفصیل ذکر شده و حلال و حرام و حدود و احکام و همه آنچه برای هدایت بشر بدان نیاز است، به تمام و کمال در آن بیان شده است.» در جای دیگر هم خاطرنشان کرده اند: «قرآن کلام خداست. از آن فرا مگذرید و هدایت را در غیر قرآن جست و جو نکنید که گمراه می شوید.

وی افزود: همچنین، امام ضمن بزرگ شمردن آیات قرآن و اعجاز و نظم آن، قرآن را ریسمان استوار خدا و دست آویز مستحکم الهی و راه برگزیده خدا دانسته اند که انسان را به بهشت رهنمون می کند و از دوزخ نجات می دهد. این کتاب با مرور زمان، کهنه و با اختلاف زبان ها فاسد نمی شود؛ زیرا به زمان خاصی اختصاص ندارد. قرآن برهان و حجت بر هر انسانی است و از پیش روی آن و از پشت سرش، باطل به سویش نمی آید. باین وصف، احادیث به جای مانده از حضرت رضا (ع) بخش بزرگی از این روایات تفسیری را دربر گرفته است. البته توجه به این نکته لازم است که امام این روایات را در موقعیت های گوناگونی بیان کرده اند. نمونه های زیر درخور تأمل است:

پورامینی با بیان اینکه امام گاه در پاسخ پرسش افراد، از مفاد یک واژه یا مراد و مصداق آیه ای، حدیثی بیان فرموده اند، گفت: روایات نقل شده از امام رضا (ع) منبع مهمی برای فهم واژگان قرآن است. عبدالله بن قیس گوید: از امام رضا (ع) شنیدم که می فرمودند: «بَلْ يَذَاهُ مَبْسُوطَتَان». عرض کردم: «آیا خداوند مانند ما دو دست دارد؟» فرمودند: «خیر، اگر چنین بود که از مخلوقات به شمار می رفت.»

وی افزود: امام برای فهم بهتر آیه، بیشتر توضیح داده اند؛ برای مثال، حضرت در تفسیر بسم الله فرمودند: «معنایش این است که من خود را به داغ و علامتی از علامت های خدا داغ می زنم و آن داغ عبادت است [تا همه بدانند که من بنده چه کسی هستم]. شخصی پرسید: «سمه در بسم الله چیست؟» فرمودند: «علامت.»

پورامینی در ادامه گفت: مردی خدمت حضرت رضا (ع) آمد و عرض کرد: «ای پسر رسول خدا، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» را برایم تفسیر کن. حضرت فرمودند: «پدرم از جدم روایت می کرد که مردی خدمت حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) آمد و عرض کرد: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» را برای من تفسیر کن. علی (ع) فرمود: خداوند متعال بندگان خود را از بعضی نعمت های خود آگاه ساخت؛ زیرا مردم قدرت ندارند همه نعمت های پروردگار را بشناسند یا دریابند. نعمت های خداوند بسیار زیاد است و شمردنی نیست. خداوند متعال در این هنگام فرمود: بگوئید سپاس خداوندی را سزااست که بر ما، انواع نعمت ها را ارزانی داشت و آن خدا پرورش دهنده جهانیان است.»

وی گفت: در این بخش، امام به معانی و مصادیقی برای آیات اشاره می کنند که استفاده آن معانی از آیه یا انطباق آیه بر آن مصادیق روشن نبوده یا از مصادیقی است که در زمان حضرت هنوز واقع نشده بود. البته ذکر این معانی و مصادیق باطنی، به معنای نفی معنا یا مصداق ظاهری نیست؛ برای نمونه، روایت محمد بن فضیل از حضرت رضا (ع) در تفسیر این آیه شریف «أَنْ تُوَدُّوا الْأُمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا» است. امام فرمودند: «مقصود آل محمد (ص) هستند که هر امامی امامت را بعد از خود به دیگری تفویض می کند و به دیگران نمی دهد و امامت را از اهلش دریغ نمی دارد.» در این بخش از روایات تفسیری، امام به آیه ای از قرآن استدلال کرده اند؛ برای مثال، احمد بن محمد گوید که از حضرت رضا (ع) شنیدم می فرمودند: چه نیکوست صبر و انتظار فرج. آیا نشنیده ای که بنده صالح گفت: «فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظَرِينَ»؟

حدیث سلسله الذهب دعوت به وحدت است

حجت الاسلام محمد جواد مروجی طبسی، در گفتگو با [خبرنگار مهر](#) درباره فضائل و معارف حضرت امام رضا (ع) گفت: حضرت امام رضا (ع) از امامان بزرگواری بودند که خدمات بسیار شایسته ای به بشریت و جهان اسلام کردند که شما اگر در این زمینه به کتابهای مربوطه به تاریخ حضرت امام رضا (ع) و تاریخ شهرها، تاریخ مدینه و بالاخص تاریخ خراسان مراجعه داشته باشید،

خواهید دید که حضرت در طول این چند سال چه خدمات بزرگی کردند.

این استاد حوزه علمیه افزود: برای اولین بار ملت مسلمان ایران حضور یک امام عزیز را در ایران تجربه می کنند. ببینید با حضرت چگونه برخورد کردند. دو قول است به اینکه حضرت از چه راهی وارد خراسان شدند. بعضی ها نوشته اند از قم و بعضی ها نوشته اند که مأمون سپرده بود امام را از دو شهر عبور ندهید؛ یکی قم، یکی کوفه، حالا بنابر نظریه مرحوم ابن طاووس، حضرت از قم آمدند و عبور کردند. مردم قم همان استقبالی را از ایشان کردند که مردم مدینه نسبت به پیغمبر(ص) موقع ورود به مدینه انجام دادند.

مروجی ادامه داد: این مردم عاشق، به امام رضا و اهل بیت(ع) نسبت به امام رضا این طور عشق ورزیدند. مردم نیشابور نیز نسبت به امام رضا(ع) علاقه و عشق فراوانی نثار کردند و پای رکاب امام رضا(ع) چندین هزار نفر اشک ریختند و گریه کردند. گریه هایی که نشان دهنده علاقه آنها به امامشان بود.

وی افزود: حضرت بعد از عبوری که از نیشابور داشتند، وقتی که سوار کجاوه می شوند تمام نویسندگان و محدثان و اهل قلم آن زمان، می آیند از حضرت رضا(ع) می خواهند حدیثی را برای آنها نقل کند. حضرت سر از کجاوه بیرون می آورد و آن حدیثی که به سلسله الذهب معروف شد و با آب طلا همه جا آن را نوشته اند بیان می کنند: «كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ غَذَابِي بِشْرُوطِهَا وَأَنَا مِنْ شُرُوطِهَا». حضرت حدیث را قطع می کند و بار دیگر به سوی آن مردم بر می گردند و می فرمایند به شرط و شروطش، به هر حال لا اله الا الله درست است اما شرط و شروطی دارد. حضرت می خواهند مسئله رهبری و امامت را مطرح کنند.

این مدرس حوزه یاد آورد: آن کسانی که نوشته اند ۲۵ هزار محدث در محضر امام رضا(ع) بودند غیر از مردمی که به استقبال ایشان آمده بودند یا برای تودیع حضرت از نیشابور آمده بودند، اینها همه اش دال بر این است که حضرت امام رضا(ع) چه جایگاه بلند و رفیعی در بین مردم داشتند که این طور نسبت به یک حدیث امام رضا(ع) توجه دارند و بعد وقتی که حضرت وارد خراسان می شوند با اینکه به حسب ظاهر، دولت و خلافت آن زمان توجهی به امام رضا(ع) داشته ولی این توجه به گونه ای نبوده که صادق باشند بلکه می خواستند جایگاه امام رضا(ع) را از چشم مردم ببندازند.

مروجی تأکید کرد: لذا وقتی به تاریخ مراجعه می کنیم می بینیم که در جلساتی که حضرت ترتیب داده بودند و اعلم علمای بلاد را مأمون جمع کرده بود که به حسب ظاهر یک مناظره ای بین اینها راه بیندازند، آنها چنان مجاب شدند و آن چنان در این مناظره علمی ای که حضرت امام رضا(ع) ترتیب داده بود اینها مجاب شدند که انگشت حیرت به دهان گرفته بودند که ایشان چه شخصیتی است و در کجا و نزد چه کسانی درس خوانده است و این علوم را از کجا آورده که از هر علمی و از هر بابی که سخن می گویم حضرت شجاعانه وارد می شود.

وی افزود: حضرت به بعضی از دوستان خود فرمودند: می دانید مأمون چه وقت از این جریان ناراحت و پشیمان می شود، آن وقتی که ببینید که تمام دانشمندانی که دعوت کرده در برابر زانوی ادب می زنند و از امامشان استفاده می کنند و تا زمانی که حضرت امام رضا(ع) در خراسان بودند این برکت عظیمی را که به این آب و خاک آوردند تا امروز ادامه دارد و این برکت روز به روز تجلیاتش بیشتر می شود.

مروجی طبسی در تفسیر حدیث سلسله الذهب، گفت: تفسیر من این است که اولاً حضرت مردم را به آن دژی که خداوند متعال برای تمام بشر قرار داده است و همان «لا اله الا الله» است، فراخوانده و همه مردم را به تحت لوای لا اله الا الله بودن دعوت کردند، یعنی یک وحدتی را در جهان امام مطرح کردند که همان وحدتی است که قرآن کریم پیشاپیش فرمود: «واعتصموا بحبل الله جميعاً» حضرت در ادامه همین آیه این حدیث را فرمودند. قرآن می فرماید به ریسمان الهی چنگ بزنید که شما را نجات خواهد داد و اعتصموا چنگ زدن به همان ریسمان الهی است. امام رضا(ع) می فرماید: لا اله الا الله داخل شدن در همین دژی است که محکم و مستحکم است که همان مسلمان شدن و الهی شدن است و بعد می فرمایند اینکه من بگویم من تنها مسلمان و قائل به لا اله الا الله هستم، کفایت نمی کند بلکه در زمان رسول الله این جمله کافی بود کافی برای اینکه خون و مالش محفوظ بماند، لذا پیغمبر می فرماید قولوا لا اله الا الله تفلحوا دیگران را کنار بگذارید به سوی خدا بیاوید به رستگاری خواهید رسید.

وی افزود: امام رضا(ع) دنبال این حدیث رسول خدا(ص) می فرماید الان زمانی است که لا اله الا الله به تنهایی کافی نیست و بعد مسئله امامت و رهبری را مطرح کردند.

مروجی در مورد اینکه نحوه مناظرات و مباحثات امام رضا(ع) در مواجهه با شبهات برای دفاع از دین چگونه بود، گفت: از اعلم علمای فلاسفه یا از متکلمین یا از بزرگان ایران از مسیحی ها و یهودی ها و تمام طوایف از طرف مأمون دعوت شده بودند تا با ایشان مناظره کنند و حضرت مقتدرانه با آنها وارد بحث شدند. هدف مأمون این بوده که امام رضا(ع) را از نظر شخصیتی ترور کند لذا می بینید که افراد متفاوتی را جمع کرده بود ولی امام طوری با اینها منطقی بحث می کرده که اصلاً جوابی در برابر ایشان نداشتند.